

Hind 15 sent

SP. 4

KÕIGI MAADE TÖOLISED ÜHINEGE

RÜNNAK

NOORSOTSIALISTLIK AJAKIRI

4 — 1933

VIII aastakäik

JOEL LJUNGUIST

VÕIDULE

*Tuuled tormavad teel, vastu noortele need,
noorus rünnakuks valmis on ju.
Oled võitluseks siin, ühes sammuma teed.
Sammud tugevad, laulmas on suu.
Laulud lendavad, otsivad maailma ust,
nagu tormide vihane uhk.
Noored uljad, täis tahet, neis võitluselust,
nendes uue maailma on puhk.*

*See on võitlus, see torm, see on elu või surm,
see on õiguse kaotus või võit!
See on punane helk, noorte pulbitsev urm,
selle punase a! meie võit!
See on koit üle maa, mis on magamas veel,
see on tõusengu teadvus ja jõud,
see on päike, mis kõndimas kehviku eel,
see on valguse võimukas sõud.*

*Ette viige me verine punane lipp,
järel noorpärlve tihedad read!
Millist võitluseindu toob meile see lipp,
seda jõudu sa tunnend ja tead!
Meie tuleva võitlejad töörahva eest,
selleks võitluseks koondame jõu.
Oma sihi me leiame tulest ja veest,
meie võit nagu torm, nagu kõu!*

Tõlkind N. A.

EESTI NOORSOTSIALISTLIKU LIIDU ÜLES- KUTSE 1. MAIKS

Töötavad ja töötud noored!

Neljakümneljandat korda rahvusvaheline võitlev töölisklass pühitseb oma võitluspäeva.

Nende aastate kestes kapitalism on arenend sellisel määral, et selle imperialistlik arengujärk pidi viima maailmasõjani; kuid maailmasõja lõppedes alatas laienev kapitalism ei leidnud teid püsimeks; ta langes sama paratamatult kriisi, millest ta ei oska välja rabeleda, mille raskusi ta ei oska vähendada endiste vahenditega, vaid kus teda ähvardab allajäämine võitlevale töölisklassile.

See aeg on kinnitand kõigi oma suurte sündmustega: kapitalismi õitseng annab küll töölisele võrdlemisi paremaid eluvõimalusi, kuid suurendab

kapitali võimu ning halvendab töölisklassi võitlusetingimusi.

See aeg on näidand: töölisklass ei tõuse õitsva kapitalistliku süsteemi vastu, vaid ühiskondlik viletsus sunnib töölisklassi ja kõik töötavad kihid revolutsioonilisele käärimisele ja revolutsioonilisele toimingule.

See aeg on näidand: poolikust revolutsioonist saab täis revolutsioon alles siis, kui töölisklass tervena on tõmmatud kaasa ühises aktsioonis.

Selle ajavahemiku kestes töölisklassi kaotused ja võidud on järgnend üksteisele. Kapitalistlik süsteem on katsund leida alatasa töölisklassi rahustamise vahendeid ja meetodeid, kui revolutsiooniline liikumine on ähvardand valitseva klassi võimu.

1. MAIKS 1933

„Seisaks vaid Marx veel minu kõrval, et näha seda oma silmadega!“

Nii Marx'i sõber ja töökaaslane Friedrich Engels kirjutas 1890. aasta 1. mail „Kommunistliku manifesti“ eessõna lõppu. Sel päeval *esmakordselt* niikaugel, kui kestis Internatsionaal, punase lipu riigis alaliselt püsiva päikesega tööliste hulgas pühitsesid oma võitluspüha — Saksa, Inglise, Prantsuse, Belgia, Šveitsi ja Skandinaavia tööliste suurte tööseisakute ja meeleavaldustega, Vene tööliste salajaste kokkutulekutega, mis olid täis põlevat vaimustust — pühitsesid oma püha, sotsiaalse revolutsiooni suurt ootust.

Kui palju muundatusi vahepeäl! Siis kapitalismi imperialistliku järgu algus, kapitalismi õitseng, tööline suurendas kiiresti võõrast rikkust, talle langes rasvasemaid raasukesi, kapitalist sõltuvate orjade hulk võis suurenedagi.

Valitses kapitalismi üldeuroopaline õitseng.

Need raasukesed andsid tööliste elujõudu, kuid sama kapitalismi õitseng suurendas ka kapitali võimu tööliste üle. Ikka enam ja enam töölisi seoti kuldahelatega kapitali kül-

ge. Vahemänguna noore kapitalismiga Venemaa suutis tekitada suure revolutsiooni, milles kodanlised ja proletariaadid elemendid põimusid, kus proletariaadi erihuvid tõusid esikohale — kuid siingi ränk reaktsioon varssi tuli asemele, sundis töölisliikumise kindlale teadvusele, et kergesti ei õnnestu mingi võit, ei osaline ega lõplik.

Maailmasõda lõpetas kapitalismi senise õitsengu, maailmasõda, mis oli kapitalistliku akumulatsiooni paratamatu tulemus, üksikute kapitalirühmade võitlus paremate söödamaade pärast. Ja maailmaproletariaat, köidetud kuldahelatega kapitali külge, ei olnud suutlik takistama seda. Kuid sama maailmaproletariaat suutis lõpetada sõja, kui hädade karikas oli ääretäis. Vene revolutsioon tegi alguse, Kesk-Euroopa revolutsioonid tegid lõpu.

Aga revolutsioonid Kesk-Euroopas olid jäänd poolikuiks. Proletariaat ei kindlustand omale võimu, mis oli tal käes. Napilt viieteistkümnenda aasta järele reaktsioon suutis likvideerida kõige järsumal kujul Kesk-Euroopa revolutsioonide saavutised.

Kapitalismi praegune staadium on võimaldand majanduskriisi tõttu meeleiteisse viidud deklaseerund ühiskonnakihtide organiseerimise organiseeritud töölisklassi vastu, fašistliku liikumise organiseerimise.

Praegu fašism on vallutand Saksa-maa ja ühvardab laieneda üle Saksa-maa piiride. Kapitalism on osand organiseerida omale uue kaitse.

Võitleval töölisklassil ja selle noorpõlvest eelväel tuleb pidada erakordset võitlust kodanluse uue võitlusviisi vastu. Sel ajal, kui omal maal peame takistama Hitleri sulaste tööd, teame, et praegune olukord küpseb ikka enam revolutsiooniks. Reaktsioonist saab revolutsioon, fašismi võidab sotsialism lõplikult kapitalismi ja kodanluse võimu kukutamisega. Igal maal asugu töölisklass viimse võitluse ettevalmistamisele! Rõhutud ja kurnatud töörahva organiseerimine klas-

sivõitluseks, töölisklassi sotsialistlik teadvustamine on parimaks vahendiks võitluses fašismi vastu.

Töötavad ja töötud noored!

Praegu oleme surutud suurimasse viletsusse, mida kunagi on nähtud. Kogu töölisklassil, eriti noortel, ei ole selles ühiskonnas midagi rõõmustavat ega rahuldavat. Elame lootusest organiseerida juba lähemal ajal uus ühiskond ilma kapitalismi vigadeta. Kui meil tahetakse võtta seegi lootus, kui tahetakse meid sundida lõpetama oma avalik jõududekogumise töö, siis ei ole meil midagi, mis teeks meil liig kalliks ka elu võitluses. Töölisnoorpõlv on kaotada ainult ahelad.

Kõik noored jõud võitluses sotsialismi eest, reaktsiooni vastu!

Eesti Noorsotsialistlik Liit.

Võimlusrühmad, noorsotsialistid ja noorvalburid maimiitingul

Mäss aparadi vastu, mehhanismi vastu on iga noore generatsiooni ülesanne; muidugi, iga riiki, iga omavalitsust, iga parteid peab valitsetama. Inimesed, kelle funktsiooniks on valitsemine, peavad olema korralikud ja pedantsed, peavad olema umbusklikud kõigele, mis võiks häirida reeglipärasat käiku; aga noorpõlvele see teeb vähe muret, valitseva ja säilitava aparadi mured on talle kauged, peavad olema talle kauged. Häda noorpõlvele, kes on rahul olukorraga, kellele kõik ei näi liig pikalisena, liig lohisevana, kellele saavutatu ei ole liig vähe! Häda noorpõlvele, kes ei ole

Reaktsioon mässab Kesk-Euroopas. See õhutab reaktsiooni mujalgi.

Kas lasta pää norgu? Kas vanduda alla „saatusele“, loobuda oma paremaid sihtidest ja minna allavoolu, nagu seda on teind nõrgimad Saksa töölisklassid?

Marksistlik sotsialism annab meile relva, millist ei ole meie vastastel. Harjume nägema praeguses eppohhis ainult pausi revolutsioonide vahel, aega, kui majanduslik katastroof on loond objektiivsed eeldused revolutsiooniks, kui aga viletsusse viidud rühvahulgad ei ole jõudnud teadvustuda, ei suuda veel mõista ühiskonnaarengu sihte. See on viletsustumine ilma teadvustumiseta, kuid revolutsiooniline teadvustumine peab olema viletsustumise paratamatu tulemus.

See on erand, kui üks või teine töölisklassi juht usub säilitavat kõige paremini töölisklassi jõudu kokkulepetega ja oma klassihuvidega ning võitlusetahte allasurumisega. See on erand, kui Saksa sotsiaaldemokraatia ja ametiühingu juhid, kel ei olnud julgust astuda otsustavasse võitlusse reaktsiooni vastu, nüüd asuvad tegelikule eneselikvideerimisele ja loobuvad koostööst rahvusvahelise revolutsioonilise proletariaadiga, lootes, et häbiga elada on ausam kui auga surra. Kuid Kesk-Euroopa reaktsioon on ühendand kogu töölisklassi, on viind rahvusvahelise proletariaadi paratamatuse ette võtta kõik oma jõud kokku ja jääda kaitsepõitsiooni, ootama edasitungi võimalust.

Karl Marx õpetab meid viiskümmend aastat pärast oma surma:

Reaktsioon on lühiajaline, eriti veel kapitalismi kohutava kriisi ajal. Reaktsioon on lühiajaline, ja see koondab töölisklassi seni nägematuid jõudusid ilmse vaenlase vastu. See sunnib meid ka tugevamale organiseerumisele ja teadvuse kujundamisele!

veendund selles, et tema teeks kõik paremini, et tema on kutsutud ajama vana minema! Kuid häda ka noorpõlvele, kes liig vara võtab üle valitsemisfunktsioonid, kelle horisont piiridub liig vara eriülesannetega!

Ernst Fischer,

Võimlusrühmad maitrõngikäigul

OTTO BAUER

KARL MARX ELABI!

Karl Marx on surnud viiekümne aasta eest. Ta keha on kõdunud maas. Ta elu on kandunud miljoni- listesse hulkadesse. Ta õpetus on vapustand maailma, on muutnud maailma. Ta geenius saanub hiiglasena läbi maailmaajaloo.

Haige, jälitatud, maapaos surnud mehe nimi on saand leegiks, mille punases valguses inimene leiab inimese: kõik maskid langevad klasside ja isikute näo eest, kõik poolik, kaetu, pimestatu sunnitakse selgele tunnustusele: selle mehe nimi lahutab tulevikku minevikust, inimkonna vabadust orjalikust alamlikkusest, uut kultuuri kadum aastatuhandete barbaarsusest. Ühel pool proletariaat, marksismi äratatud, eneseteadvusele, klassiteadvusele, ajaloolisele aktiivsusele kasvatatud, teisel pool rahvaste kurnajad, rõhujad, vägistajad, ja keskel need, kes pole jõudnud otsuseni, kel on valida revolutsiooni ja kontr-revolutsiooni vahel — see on situatsioon viiskümmend aastat pärast ta surma, Karl Marx'i miljonkordse elu keskel.

Selle mehe nimel on aetud monarhhe minema ja heidetud koormavaid võimuhiiglasti rahvaste õlgadelt. Selle mehe nimel on tõusnud kõigi kontinentide orjastatud, kultuurriikide keskkohas ja kirjaoskamatuse perifeerias, et saada üle kõigi keelte ja

värvide vabadeks inimesteks. Selle mehe nimel lugematud, kes on olnud ainult maailmaajaloo peksupoisid, kes mõttetult ja lootusetult pidid hukkuma aadlikute ja kodanlike röövlomade profiidi pärast, on leidnud mõtte ja lootuse, inimväärsuse ja elusisu. Selle mehe nimel jõuetust, reostatud ja häbistatud üksikust on saand suurejooneline ja surematu mass, mis elab edasi ka siis, kui ta raiutakse veristeks tükkideks, mis on teadlik võidus, kui ta kannatab ka kohutavaimaid kaotusi. Ka neid kaotusi nägi ja ennustas mees, kes „on kasvand proletariaadi suurde südamesse:“ Napoleon'i kontrrevolutsiooni omataolises uurimuses Prantsusmaal, vaidlusbrošüüris „Louis Bonaparte' 18. brümäär“ leidub proletarise revolutsiooni võimas formuleering: „Kodanlised revolutsioonid, nagu 18. sajandil, tormavad kiiremini edult edule, nende dramaatilised efektid pakuvad ennast üle, inimesed ja asjad näivad tulibriljantides, ekstaas on igapäeva vaim; aga need on lühiajalised, varssi need saavutavad kulminatsiooni, ja pikk kassiahastus haarab ühiskonna enne kui see õpib kainelt omandama tungi ja tormi perioodi resultate. Proletaarsed revolutsioonid seevastu arustavad ennast alatasa, katkestavad alatasa oma jooksu, tulevad näiliselt teostatule

tagasi, et alata see uuesti, pilkavad julmalt esimeste katsete poolikusi, nõrkusi ja viletsusi, näivad vastasele mahalöödavaina, et see imeks maast uusi jõudusid ja tõuseks hiiglasena jälle nende ette, kohkuvad ikka omade sihtide ebamäärase määratuse eest tagasi, kuni on loodud situatsioon, mis teeb võimatuks iga tagasi-pöördumise, ja vahekorrad ise hüüavad: Hic Rhodus, hic salta! Siin on roos, siin tantsi!“

Saksamaal on tõusnud hiigla kontrrrevolutsioon, pilgates julmalt Saksa revolutsiooni poolikust. Karl Marx'i viiekümmendast surma-aastast haakristlased tahavad teha marksismi surma-aasta; Hitler ja Göring on luband oma pooldajale marksismi „väljarookimist“. Majal, kus sündis Karl Marx, kelle töö ja õpetuse vastu kodanlus määratseb noa ja tapmise, käsigranaatide ja piinariistadega, lehvib haakristlipp; kapitalismi vere- ja võidujoobnud timukate soovi järgi see lipp peab tõmmatama marksismi hauale. Aga samal ajal kui nad pühitsevad marksismi surmapidu, samal ajal kui nad kuulutavad lindpriiks igäüle, kes tunnustab marksismi, samal ajal kui nad murravad piinakambreis marksistide konte, uskudes murdvat sellega marksistliku tööliskonna selgroo, samal ajal marksism kõveneb määratult kapitalistliku majanduskorra kokkuvarisemisest. Kui kapitalism hooples veel noorusliku elujõuga, Karl Marx nägi surmamärki ta näos, kontrollides ta korratuid südamelööke, ennustas talle surmavaid südamekrampe, tapvaid kriise; ja mida enam hiiglase keha rasvus, mida enam liha ja rasva ta omandas, mida toredamini ta laiutas kõigil kontinentidel, seda korratumalt hakkas lööma ta süda, seda hirmsamini teda hakkasid vapustama kriisid — surmahirmuni, milles ta praegu viskleb üle maa, veri silmis ja vaht huultel, pööraselt haarates enda ümber, karjudes imearste ja verevõtjaid. Kapitalismi maailmakriis, kapitalismi, mille kontsentratsioon (koondumine) mõjus nagu keha-aatomite kuhjumine vähjatsillist, Ameerika pangakatastroofid 1929 ja 1933, „majandusjuhtide“ meeleheitlikud katsed leida mingi väljapääs,

võimulolijate kasvav hüsteeria ja masside kasvav viletsus — see kõik näitab sügavat tõtt marksismis, see on määratu tõestis Karl Marx'i püsitatud kriisiteooriale, mida kodanlised majandusteadlased ikka on üleolevalt „ümber lükanud“, kuni kapitalismi rusud langesid nende õõnsaile päadele.

Aga ei üksi kriisiteooria, ka õpetus, et klassivõitlus on maailmaajaloo sisim olemus, on saand praegu selgeks kõige maailmavõõramaile. Kodanluse määratu vale, mis ikka tõestast, et klassivõitlus ainult on „kantud“ massidesse, et kodanlus eitavat klassivõitlust ja et „Kommunistliku Manifesti“ ühe sõna järgi kodanlus on ainult „tõotava klassi huvides“, on praegu nii läbinähtav, et sellega võivad olla petetud ainult täielised idioodid: kibe tõde on, et kodanlus on pidand klassivõitlust konsekventsemalt, hoolimatumalt ja vihasemalt kui proletariaat, et otsustaval hetkel ta pole tundnud fraktsioone, parteisid, maailmavaateid, vaid ainuüksi klassihuvisid. Saksa rasketööstuse liit natsionaalsotsialistlike lumpenproletaaridega, Saksa junkrute liit Saksa väikekodanlastega, Saksa rahvuslaste liit haakristlastega, see Saksa kodanluse ühisfront härrasklubist kõigi klasside heidikut, jäliste, saastani, kõigi „rahvuslike“ liikumiste rahvusvaheline liit, Prantsuse kapitalistide juubeldus „rahvusliku“ fašismi võidu üle Saksas — see kõik tõestab, kui hästi kodanlus on mõistnud klassivõitlust, millise sihiteadvusega ta peab seda. Kes veel on arvand olevat võimaluse jääda eemale klassivõitlusest, et poliitikas on „kõrgemaid“ huvisid klassihuvidest, — kontrrrevolutsioon Saksas on õpetand sellele paremini, on demostreerind talle lõpmatu näitlikkusega klassivõitluse teooria maksvust. Ja sõnad, millega algab „Kommunistlik Manifest“, maksvad praegu nagu ei kunagi varem: „Viirastus käib ringi Euroopas — kommunismi viirastus. Kõik vana Euroopa võimud on liitund pühaks klapperjahiks selle viirastuse vastu...“ See klapperjaht on olnud edukas — aga klassivõitlus käib edasi. Marksismi viirastus pilkab kõiki täake ja kuulipildujaid. Hiigel-

Näitus : Marx'i nurk

Näitus

suurena ta astub sureva kapitalismi leeri ja ootab, millal surija silm kustub.

Aga marksism ei ole ainult ajaloo-vaatlus, see on ka ajalookujundus. See ei ole ainult teooria, mis kuulutab kapitalismi lõppu, see on ka praktika, mis lähendab seda. Mitte maailma seletamine vaid maailma muutmine on ta funktsioon, kõigi päevavõitluste läbistamine maailmaajaloolise tunnetuse ja maailmaajaloolise sihiga, teooria tuhatkordne proovimine, kuumendamine ja karastamine klassivõitluse igas konkreetses situatsioonis, poliitilise silmapilgu tiivustamine vaimuga ja vaimu relativastamine poliitiliseks momendiks, see julgeimate tulevikuperspektiivide ja massi vahenditute nõuete kokkusulatamine ja ühendamine — see on marksismi omapära. Ja kui nime-tume marksistideks, kui julgeme võtta omale ja tõeliselt kanda uhket ja suurt nime, mille vastased heidavad meile, oleme teadlikud oma sügavast kohustusest, mida tähendab selline nimi. Ja kui julgeme pühitseda Karl Marx'i mälestust, siis pole tegemist suurte meeste kultusega kodanlistel epigoonidel, siis meil tuleb hoolitseda sellest, et aktiivne marksism oleks kindel igaaühes meist. Oma artiklis revolutsioonist ja kontr-revolutsioonist Saksamaal ütles Karl Marx: „Revolutsioonis igaaüks eranditult olgu käideldud äraandjana, kes lahku otsustavalt positsioonilt ja annab selle käest, selle asemel et sundida vaenlast katsetama rünnakut“. Meie ei ela revolutsioonis, meil on otsustavad positsioonid kaitsta fašistliku kontr-revolutsiooni vastu: kuid

ka kaitse puhul maksab, mis Karl Marx formuleeris pääletungi jaoks.

Saksas marksiste vangistatakse, piinatakse, tapetakse. Itaalias, Ungaris, kõigis fašistlikes riikides tööliskonnal on keeldud tunnustuda Karl Marx'ile. Töölisklassi ärataja sünnimajal lehvib haakristlipp. Kontr-revolutsioon süütab ametiühingute maju, tahtes süüdata marksismi surmatõrvikuid: kontr-revolutsioon petab ennast. Karl Marx elab, ta elab fašistlikud diktaatorid üle. Ta ei ela ainult Venemaal, proletaarse revolutsiooni hügelriigis, ta ei ela ainult kultuurriikides, kus töölisliikumine võib areneda demokraatlikult, ta elab ka fašismi tardund vere all, täis viha ja suurust ja kirge, ja kui proletaari suu suletakse, ta kõneleb tema haavust, ja kui temalt võetakse vabadus, ta tungib mutina läbi kõigist kapitalistliku barbaarsuse vundamentidest. Ta elab igas töölises, kes on truu oma parteile, olgugi et tal tuleb tasuda seda surmaga, ta elab massis, mille sügavuses valmib lõplik arve-tegemine, sotsiaalne revolutsioon, ta on asund miljonite südameisse mitte nagu surnu, millele mõeldakse leinaga, vaid nagu tuli, mis käib läbi kogu inimesest, kuni see on nagu puhas, tuline metall, millest taotakse tuleviku relvad. Karl Marx ei ole nimi hauakivil, see olete teie kõik, seltsimehed, see on kõik, mis teis on suurt ja uhket ja surematut! Ja kui teie pöördute kontr-revolutsiooni vastu, kui lööte püha fanatismiga tagasi fašistliku diktatuuri, siis pühitsete Karl Marx'i kogu ta suuruses, kogu teie omas suuruses!

ÕNNESTUND SÜGAMINE

Nüüd Joosep Kivimõhk tundis kogu olemusega, et isamaa teda kui oma paremat poega tõsiselt hellitab.

Maksis palju vaeva, enne kui ta sai jõuda sellele äratundmisele. Palju seiklusi ja sekeldusi, et kurat neid ise võtaks! Kuid võidupärg selle eest on ka nii veetlev, et teised lähevad kadedusest kollaseks.

Lugu ise oli üsna keeruline, kui tagant järele meenutada juhtunu üksikasju.

Joosep Kivimõhk täitis oma kohuseid isamaa vastu juba neljandat kuud truu sõdurina. Tegi riviõpust, et rautatud tallad sülitasid tuld tänavkividele. Tegi lahingdrillid „hüppeid“, et liiv või pori löid üle pää kokku — cienes sellest, kas allõhviteri armastatu Katarina olnud eile õhtul lahke või pirtsakas. Viiksis luuakontsuga kasarmupõrandaid, mis kunagi puhtaks ei läinud, tervitas mõirgega, millest araverelisemad kaaslased närvikrambid said. Kuid tema püüded ei leidnud hindamist. „Reamees Kivimõhk, mis kuradi lontrust te mängute? Reamees Kivimõhk, te olete küürus nagu küpsetatud sibul, kas te kuradipärast ei saa sirgemalt seista! Pää püsti ja ärge irtvate oma seahambaid! Ärge hoidke püssi nagu oma Tõistre Maalit heinaküünis, reamees Kivimõhk! Te oleks võind parem seaks hakata, kui te rääkimise asemel ainult rõhitseda oskate!“

Niisugust meeltüendavat jutlust kuulis Joosep Kivimõhk iga päev kõigi suust, jaotlemast kompaniülemani. Ega see palju enam ei ärritand: päris kena oli kuulata, kuidas sind iga päev õnnistatakse ikka uute ja toredamate nimedega. Vahest, kui elu läks liig kibedaks, siiski tuli igatsus Kondimäe, oma kauge kodutalu vastu, kus nüüd päris tore oleks küla vahel jaurata ja tõepoolest Tõistre-Maali püssi asemel vahete-vahel kaisu võtta. Kui ainult neid neetud toimkondi ei sajaks nii palju kaela ja vahetevahel pääseks ka linna vahele hulkuma. Ta polnud enne linna oma jalaga saand ja nüüdki sai ta seda näha vaid läbi kasarmuakna.

Ükskord siiski õnnestus pääseda linna. Oli olnud palgapäev ja veltveebel selletõttu hästi õilsas tujus. Lasi Kivimõhku omale pool tundi terivitamisvõtteid teha ja andis siis oma õnnistuse: „Minge siis ja ärge linnas tolgendage nagu poolsurnd korjus, pidage meeles, et peate viisakalt käima ja rääkima, te haisev tõhk, et oma mundrile au teete!“ Kivimõhk tegi krobiseva pöörde ja loivas minema. Ta oli kindel, et oskas nüüd juba viisakalt kõneleda, sest sõnadetagavara oli kasvand hunitult loendamatu uute nimetuste arvel, mis temale omistati. Haisev tõhk, küpsetatud sibul, scanaha lapp... eh-eh-eh, naljakad mehed need kroonumehed ja veel naljakam see viisakas rääkimine!

Nii mõtiskelles Kivimõhk marssis klobinal piki päikeselisi tänavaid, kangestus soolasambaks iga mundrimehes möödudes ja muigas rahuldalt, kui mõned plikad ta põlvini tolknevat püksitagumikku nähes itsitasid. Vahetas eile saadud läikiva kahekroonilise sõdurite kõrtsis kaheksa mehise topka vastu ja nüüd oli juba palju julgem käia. Omaette hümni urisedes — see oli nüüd juba peaaegu selge — laveeris edasi ja tundis, et päris tore on olla vahetevahel ka tõsine isamaapoeg, nagu tal kompaniülema jutust oli meele jäänd.

Äkki märkas ühe avara platsi inimesist mustavat. Punaseid lippe paistis lehvivat ja üks mees oli ronind mingi puki otsa ja pildus sääli käsi ning seletas valju häälega. Joosep Kivimõhk tundis, et ta süda läheb rahutuks, sest talle oli pea iga päev kasarmus räägitud mingisugusest punasest hädaohust ja ta kavatses alul joosta eemale sest paigast, kuid läikiva kahekroonilise mõju ei lasknud kuigi kiirelt liigutada jalgu ega ajusid. Toetus majaseinale ja püüdis pingutada mõistust, mis siin võiks lahti olla.

Siis hakati midagi hoogsalt laulma ja kõik inimesed platsil võtsid mütsid pääst ära. Joosep Kivimõhk püüdis kaasa uriseda, pingutas kõrvatagust sügades mälu, kas see pole mit-

TERVITAVAD KOGU TÖOLISKLASSI VÕITLUSPÜHAL

- Eesti Noorsotsialistlik Liit*
Eesti Noorsotsialistliku Liidu juhatus
E. S. T. P. Tallinna Ühing
Kirjastusühing „Sõprus“
Tallinna-Harju Noorsotsialistlik Büroo
Tallinna Noorsotsialistlik Ühing
Tallinna Juudi Noorsotsialistlik Sektsioon
Tallinna Noorsotsialistlik Initsiatiivsektsioon
Tallinna Vene Noorsotsialistlik Sektsioon
Tallinna Noorsotsialistliku Ühingu juhatus
E. S. T. P. Tallinna Komitee
Üleriiklik Maatööraha Ühing
Eesti Töölisspordi Liit
E. S. T. P. Võimlemisrühmade üldjuhatus
E. S. T. P. Võimlemisrühmade Tallinna Ringkond
Tallinna Töölisteraater
Nõmme Noorsotsialistlik Ühing
Eesti Ehitustöölise Ametiühing
Tallinna Tekstiiltöölise Ühing
Särevere Noorsotsialistlik Ühing
E. S. T. P. Tallinna Raudteelaste Ühing
- Kärdla Noorsotsialistlik Ühing*
Keina Noorsotsialistlik Ühing
Ennaste Noorsotsialistlik Ühing
E. S. T. P. Tallinna Juudi Ühing
Uue-Vändra Noorsotsialistlik Ühing
Vana-Vändra Noorsotsialistlik Ühing
Haapsalu Noorsotsialistlik Ühing
Läänemaa Noorsotsialistlik Büroo
Vasalemma Noorsotsialistlik Ühing
Tartu Noorsotsialistlik Ühing
Ants Raidla, Tallinna
Neeme Ruus, Türi
Alfred Masing, Tallinna
Bernhard Pern, Tallinna
Erik Tuiman, Tallinna
Li Karoll, Tallinna
Paul Velt, Tallinna
Orest Kärm, Tallinna
Edgar Seppa, Tallinna
Karl Must, Tallinna
Elmar Sulbi, Tallinna
Aleksander Pirson, Tallinna
Johan Rahanik, Tallinna
Arnold Brenner, Tallinna
Nigol Andresen, Tallinna
Eva Andresen, Tallinna
Aliide Pesur, Tallinna
Nikolai Herms, Tallinna
Max Unt, Pärnu
Leo Kull, Antsla
Aleksander Jõeäär, Tallinna
Hans Mets, Tallinna
Leopold Johanson, Tallinna
Oskar Gustavson, Tallinna

Aleksander Oinas, Tallinna
Alma Ostra-Oinas, Tallinna
Oskar Ruus, Tallinna
Ilmari Eenokki, Tallinna
Harry Titma, Tallinna
Johannes Väli, Tallinna
Harald Rajasaar, Tallinna
Moses Šer, Tallinna
Leo Reichmann, Tallinna
Boris Kljutšik, Tallinna
Anton Leemet, Tallinna
Verner Takenberg, Tallinna
Aleksander Aben, Uue-Vändra
Evald Priks, Tallinna
Aksel Lauri, Tallinna
Erich Mikkel Saar, Tallinna
Robert Valm, Tallinna
Johannes Mihkelson, Tallinna
Richard Pikner, Tallinna
Mihkel Martna, Tallinna
Eduard Pesur, Tallinna
Karl Ast, Tallinna
Mihkel Mihkelson, Tallinna
Erich Joonas, Tallinna
Hans Martna, Tallinna
Miralda Ventsel, Tallinna
Selma Vellerman, Tallinna
Vladimir Laante, Vana-Vändra
Liidi Lusti, Tallinna
Andrei Oja, Tallinna
Erna Janson, Tallinna
August Tass, Tallinna
Oskar Pärn, Tallinna
Nelly Vahtras, Tallinna
Renate Tuiman, Tallinna
Eduard Reining, Tallinna
Lui Metslang, Tallinna
Erhard Eisberg, Tallinna
Johanna Veeberman, Tallinna

Jaan Schaurup, Tallinna
Hella Jalak, Tallinna
Anna Karoll, Tallinna
Fritz Põldroos, Tallinna
Bernhard Laulik, Nõmme
Veera Strööm, Nõmme
August Petrov, Nõmme
Aleksander Eisman, Nõmme
Karl Töldsepp, Tallinna
Ada Altbberg, Tallinna
Armilda Tammer, Tallinna
Marta Veeberman, Tallinna
Aleksander Mekkart, Tartu
Herman Isküll, Tallinna
Aleksander Tänav, Haapsalu
Jaan Vanatoa, Tallinna
Juan Pöder, Tallinna
Rudolf Präüts, Tallinna
Ralts Regi, Tallinna
Paul Rummo, Kärkla
Teo Rummo, Pikasilla
Johannes Luste, Tallinna
A. Jaanus, Tallinna
Aleksander Karoll, Tallinna
Ferdinand Riiman, Tallinna
Olga Pöder, Tallinna
Israel Leibo, Tallinna
Arved Pöder, Tallinna
Foiši Heinmann, Tallinna
Konstantin Priks, Tallinna
Eimar Pokkat, Tallinna
Elias Glossman, Tallinna
Jüri Kurvits, Vasalemma
Herta Vainlo, Tallinna
Adalbert J. Toom, Tartu
Artur Piht, Haapsalu
Eugenie Pihlamets, Haapsalu
Egi Viurov, Tallinna
Erik Karu, Tallinna
Arnold Mäetam, Tallinna
Karl Grossberg, Tallinna
Axella Toom, Tartu
Osvald Hirs, Tartu
Endel Eilsen, Tartu

te sama laul, mida nad igal õhtul kasarmus laulnud.

Siit läkski lahti. Üks politseinik sammus ligi, haaras tal rihmast kinni ja käratas: „Kaasa tulla!“ Politseinike vastu oli tal juba hirm lapsepõlvest saadik. Need olid ta isa kimbutand kaugel Kondimäel, kui isale langes kahtlus riigi rukkide kõrvaldamises ja hiljem taheti protokollid teha hobusepassiga riigivanema juures käimise pärast. Ka Joosepil oli olnud nendega tegemist mõne tühise pussitamise pärast. Ei saand õieti torgatagi, juba võmm kuklas! Ja nüüd jälle, mis kirevase-kuradi pärast ta peab kaasa minema!

Joosep Kivimõhk tahtis ära pugeada, kuid politseiniku-mait kättpidi ta rihma vahel.

Püüdis lüüa end sirgeks ja anda au:

„Mis pärast's, härra konstaabel?“

„Kaasa tulla ja asi vask,“ oli kõikumatu käsk.

Läksid. Pöördusid komandantuurri. Reamees Kivimõhu põlved hakkasid värisema: viimaks oli mõni nõop tal lahti või müts viltu — siis võib sõjaks minna.

Varssi küsis üks kapteni mundris sõjaväelane:

„Kust väeosast?“

Kivimõhk vastas nagu kord ja kohus.

Siis anti käsk ühele püssimehele:

„Viige see riigivastane oma väeossa!“

Riigivastane? Joosep Kivimõhk hingas kergendatult: siis nõopidega vist ikka olid asjad korras.

Kuid nüüd läks asi palavaks. Üks juurdlus teise pääle. Ta ei saandki enam muud, kui käis kompaniülema juures. Ta olevat punane ja riigivastane. Õonestavat riigikorda. Kui kompani komandokorras viidud Kaimameeste Liidu kõnekoosolekule, olevat reamees Kivimõhk kompaniülema kõne ajal jäänd magama, aga punaste koosolekul laulvat Internatsionaali ja hoidvat ise kätt kõrva juures. Tunnistagu üles, et olevat riigivastane, pääsevat kergema karistusega.

Joosep Kivimõhk jäi külmaks: tema ei saavat millestki aru.

Või ei saavat aru? Simuleerib idioti? Kuulaku siis, mis kirjutab isamaalik leht „Heitlus“ tema kohta: „Punasotside õonestustöö kaitseväes. 1. mail pidasid otsid oma miitingut. Miitingul peeti kinni 11-da rügemendi reamees Joosep Kivimõhk, kes suure innuga Internatsionaali laulis ja ise saluteeris. Oma väeosas nimetatud sõdurit tuntakse kui pooltobedat ja idioti, kuid on arvatud, et ta on punasotside agent ja simuleerib oma lollust. Teda ootab raske karistus. Kaua, oh rahvas, sa vaatad rahulikult päält seda õonestustööd ja ei peksa juba laiali erakondade sahkerdajad Toompealt?“ Kas ta nüüd saavat aru? Asi olevat ju klaar.

Kui Kivimõhk sest jutlusest pääsis, käis pää ringi. Istus uimasena kemmergus ja hilines loendusele, mis eest sai veltveebilt neli kemmergupühkimise toimkonda. Kuid seegi ei ärritand teda ega kõigutand meele-
rahu.

Vahepääl kestis uurimine ja üks ettekanne teise pääle läks rügemendiülema. Võeti abiks ka salaluure andmed, kuid need ei teadnud midagi erilist Kivimõhust jutustada. Seda kardetavamaks subjektiks ta osutus: oskab varjatult tegutseda, vana kala!

Mõni päev hiljem loendusel teatati:

„Rügemendiülem karistas reamees Joosep Kivimõhku 14. ööpäevase kartseriarestiga poliitilisel koosolekul internatsionaali laulmise ja selal auandmise eest...“

Joosep Kivimõhk istus kartseris ja tundis, et see ilmaelu läheb ühtepuhku enam sassi. Mis kuradi asi see poliitika ometi peaks olema? Ja indernaal? Eh, tont neid kõiki võtku. Siin oleks muidu päris kena, pole liivamägedes vaja drilli teha, aga sindremaa moodi on külm ja kõht on roppukanti õõnes! Aga, ajame läbi, ju see nii peab olema!

Kuid nii ei pidand see siiski olema. Ühel ilusal päeval kompaniülem sai järgmise kirja:

„Teie, ärra! Ma lugesin seitungist mo poeg pidada olema sots. See on vale. Mina olen tõsine isamaa poeg ja poiss ka. Ma käisin ükskord riigivanembagi juures muratooriumi

Kongressi osavõtjad

EESTI NOORSOTSIALISTLIKU LIIDU 7. KONGRESS

9. aprillil algas Tallinnas Liidu järjekordne kongress käesoleval aastal. Seekordne kongress oli jälle üks neid kindlaid ja distsiplineeritud töökoosolekuid, kui eelmisedki.

9. aprilli hommikul nägi Töölis-teater jälle rõõmsanäolisi punalipsu kandjaid ja kuulis kajavat rõkkavaid „Sõprus!“ hüüdeid. Algas kongress piduliku miitinguga, missugune oli esimesi selliseid Eestis. Oli ettekandekandeid, oli laulu, oli kõnesid ja oli inimesi — nagu tavalisti, aga meeleolu, suhtumine ettekantavasse, vastuvõtt kuulajas-närijaskonnalt ei olnud nagu tavalisti. Entusiastlik ja haarav kõne sms *Nigol Andresen'ilt* kutsus esile kaasahüüdeid kuulajas-

konnalt. Tõsi, ei olnud see küll puhtspontaanne, kuid kaasa haaras see paljusid juba spontaanset. Samuti sms *Oskar Pärna* kõne ajal, kes tarvitas teataval määral pisut isegi pedagoogilisi võtteid. Kaasa elama sundis ja tormilisi aplause tekitas kõne sms *Ilmar Rebaselt*. Juba avamise „Internatsionaalis“ oli tunda nagu enam sädet ja hoogu kui tavalisti. Lavalised ettekanded võeti vastu sooja südamlikkusega kuulajate poolt, milline on parim tänu tehtud töö eest. Sääl Tallinna ühingu kõnekoor kandis ette veriuue kõnekoori, missugune oli seekord veel Karl Marx'i tähe all „Karl Marx ja meie“. Ka esines esmakordselt Tal-

nõudmas, teate kui meie kaas võitleja Kivisahk vangi pandi. Paergu olen siin suur kaika meeste tege- linski ja mo poeg saab ka selleks, kui ta kroonust tagasi tuleb. Ta põle kedagi teind. Austusega Mart Kivimõhk, Nuiala Kaikameeste Liidu esimees“.

Jälle hakkasid käima ettekanded ülemate vahel. Ja reamees Joosep Kivimõhk paluti kartserist välja ning oli päevapäält lugupeetumaid sõdureid kompanis. Ja ühel ilusal õhtul kuulis ta loendusel jälle enesest juttu tehtavat:

„Reamees Joosep Kivimõhk ülen-

datakse kohusetruu teenistuse eest kapraliks ja lubatakse kaheks nädalaks puhkusele, kuna ta riigivastase koosoleku tahtis jõuga laialiajada ja selleks juba käe tõstis, mis aga eksituse tõttu takistatud sai.“

Joosep Kivimõhk õmbles kaprali- paela oma õlakule ja muheles: „Sa kuradi haisev tõhk oled ikka pagana- usu kange vunts, küpsend sibul ni- suke!“

Ja nägi ilusat und lehkavast isa- maast ja Tõistre-Maalist, kui heitis kõvale põhukotile puhkamaks oma teenitud loorbereil.

Kongressi istung

linna laulukoor, mis andis meeldiva vahepala. Seekord oli Li Karollilt kaks deklamatsiooni (vist sellepärast, et oleks pidulikum, kuna tavaline norm on olnud üks).

Hooga ja innuka rünnakmitingu lõppedes noorsotsialistlikud funktsionäärid kogunesid „Töölise Kodusse“, kus kell 15 algas kongressi tööpäev.

Kongressile oli kogund 63 hääleõiguslikku saadikut. Pääle selle veel arvukas hulk külalisi ja sõnaõiguslikke liikmeid sisemaalt ja Tallinnast. Tallinna ühingu saal, kus kongress toimus, jäi ka seekordsetl kitsaks.

Esimesena tervitab ESTP Keskkomitee nimel *K. Freiberg* ja E. Töölisühingute Keskkliidu poolt *K. Must*.

Järgnevad noorsotsialistide kauas vanad sõbrad *smd Mihkel Martina* ja *Aleksander Jõeäär*, kellede soojad ja sõbralikud poolehoiuavaldused võetakse vastu südamliku ovatsiooniga.

ESTP Võimlusrühmade üldjuhatuselt toob tervituse *E. Joonas*, E. Töölise Haridusliidult *L. Metslang*, Akadeemilise Sotsialistliku ühingu nimel *P. Vihalem*. Järgneb veel ESTP

Tallinna Linnakomitee poolt *H. Isküll*, ESTP Võimlemisrühmade Tallinna ringkonnalt *A. Pirson*. Üliõpilasselts „Ühendus“ on saatnud saadale oma esindaja, kuid seekord saadavad tervitusi *sotsialistlikud* üliõpilased *E. Tehve* kaudu.

Kongressi juhatusse valitakse *smd N. Andresen* (Tallinna), *A. Aben* (U.-Vändra) ja *V. Eier* (Tartu); sekretariaati *smd Oskar Pärn* (pääsekretär), *E. Adamson*, *A. Soots*, *A. Lellep*, *E. Janson*, *E. Laupman*, *E. Priks* ja *A. Masing*.

Kongressi rakenduse järele saab sõna erakorraliseks teadaandeks *sms Moses Ser*, kes kannab ette Tallinna delegatsioonide fašismivastase resolutsiooni, milline otsustatakse saata Austria liidule. Resolutsioon aktsepteeritakse spontaanselt tekkind „Punase lipu“ laulmisega. On tunne, et kõigis pulbitseb innukas vääramatute võitlustahe. See on sõnatu, vaid ühisel laulus väljendatud kindel veendumus astumaks vastu jungal töölisklassi igavesele vaenlasele.

Esimesena esineb Liidu sekretär

Kõnekoor „Karl Marx ja meie“

sms Oskar Pärn Liidu tegevuse aruandega, kes näitab arvulisil andmeil, et Liidu tööviljakus on kasvand ja töö ise muutund stabiilsemaks. Tegevuse ja rahaline aruanne kinnitatakse.

Selle järele algab referaatide osa. Esimese tsükli „Noorpõlve organisatsioonilised ülesanded“ referentideks smd *Andresen*, *Tuiman* ja *Pärn*, kes rõhutavad kolmeastmelise noorteliikumise ehitamise vajadust, see kontsentreerida ühe keskkoha ümber: noorema astme ja küpsva noorpõlve liikumine kui ka noored parteiliikmed.

Esimese referaatsükli ettekandega lõpebki esimene kongressi päev.

Teine tööpäev algab kell 10 homm. „Noorsotsialistide lauluga“ Juhataja avab läbirääkimised eelmisel päeval peetud referaatide kohta. Sõnavõttud on elavad ja asjalikud, millest nähtub, et noorsotsialistid on keskmiselt teoreetiliselt teadvustatud osa meie üldises tööliikumises.

Smd *Rebane* ja *Metslang* refereerivad teise referaatsükli „Kriis, noorpõlv ja sotsialism“. Neis kahes referaadis arutatakse noorte psühholoogilisi ja majanduslikke abistamise võimalusi. Ettekandeid jälgitakse huvi ja tähelepanuga, mida näitavad ka järgnevad läbirääkimised.

Pärast lõunavaheaega, mis algas jällegi lauluga, esitab sms Li Karoll Liidu 1933./34. a. tegevuskava ja eelarve. Tegevuskava loetleb nõudeid organiseerimise ja propaganda alal,

võitluses töölisnoorpõlve eluvõimaluste eest, koostöös parteiga, kultuuritöö, eriringide ja seksioonide ja majanduse alal, välissuhete säilitamiseks ja lähemas tulevikus teostatavaid üritisi.

Päale läbirääkimisi, mil arutatakse päämiselt organiseerimise printsiipe, võetakse tegevuskava ja eelarve esitatud kujul vastu ühel häälel.

Eelviimase päevakorra punkti — valimised kodukorra järgi — juurde asudes sms *E. Tehve* valimiskomisjoni esindajana esitab Liidu uude juhatusse ja revisjonikomisjoni valitavate seltsimeeste nimestu, misugune lahtisel kooshääletamisel võetakse vastu ühel häälel. Uude juhatusse valiti 15 seltsimeest: *Nigol Andresen*, *Li Karoll*, *Alfred Masing*, *Lui Metslang*, *Mihkel Mikkelson*, *Oskar Pärn*, *Paul Rummo*, *Erik Tuiman*, *Johanna Veeberman* — Tallinnast; *Aleksander Aben* — Uue-Vändrast; *Endel Eilsen*, *Ilmar Rebane* — Tartust; *Hugo Juhvelt* — Paidest; *Artur Piht* — Haapsalust ja *Neeme Ruus* — Türilt. Revisjonikomisjoni valiti 5 seltsimeest: *Moses Šer*, *Anton Leemet*, *Bernhard Pern*, *Leon Hallop* — Tallinnast ja *Ed. Adamson* — Türilt.

Uudsusena võetakse vastu moodus, et juhatuse koosolekuist võtab osa ka revisjonikomisjon.

Läbirääkimistel avaldatakse soovi pidada järgmine kongress Tartus.

Teeside hääletamisel võetakse re-

FAŠISMI VASTU

Eesti Noorsotsialistliku Liidu 7. kongress avaldab sügavat kaastunnet Saksa orjastatud töölisnoorpõlvele ja kogu Saksa töölisklassile. Mingsi enesalgamine ei ole võimaldand Saksa sotsiaaldemokraatiale poliitilise demokraatia ega töölisklassi huvide kaitsmist fašistliku pääletungi vastu. Lõhe töölisliikumises on nõrgestand töölisliikumise positsioone ja teind võimalikuks fašistlike mõrtsukate võimulepääsu kogu kodanluse armust suurkapitali huvides.

Samal ajal kasutab Kesk-Euroopa

arenevat reaktsiooni Austria kodanlus, et hävitada Austria revolutsioonilise sotsiaaldemokraatia hüigelsaavutisi nii proletariaadi organiseerimise kui ühiskondlike reformide alal. Austria sotsiaaldemokraatia on olnud kogu päraststõja aastail teenäitajaks kogu rahvusvahelisele sotsialistlikule liikumisele. Austria sotsiaaldemokraatia ei ole hädaohus mitte enese poliitika, vaid Saksa töölisliikumise kohava, passiivse ja ara poliitika tulemusena. Tervitame Austria sotsialistlikult aktiveeritud

ferentide poolt esitatud teesid vastu muutmata.

Kongress lõpeb 10. aprillil kell 19.30 sms Andreseni kõitva lõppsõnaga ja siemist tuld lõõskava võimsa, vaba, julge „Internatsionaaliga“.

Kongressi ajal oli avatud ka noorsotsialistlik organisatsiooniline näitus, mis leidis elavat ja rohket külastamist nii sisemaiste kui ka kohalike seltsimeeste, mitte ükski noorsotsialistide, poolt. Näitusele oli püütud panna välja võimalikult kõik, mis annab umbkaudse läbilõike meie tööst. Ent tuli arvestada sääljjuures napi ruumiga. Kahju ainult, et sise-ained ühingu pääle Tartu ja Haapsalu, ei olnud saatnud omi töid. Tuli leppida vaid Tallinna ühingu ja sektsioonide ja Liidu väljapanekutega. Relatiivselt enamiku väljapanekute ruumist võttis endale „Marx'i nurk“, kus leidis pääle eestikeelse ka välismaail Karl Marx'i 50. surmapäeva puhul ilmund materjale.

Elevust tekitavaks ja nii mõndagi seltsimeest tegelikku tõhe rakendavaks jõuks oli meie traditsiooniline Liidu kongressi häälekandja „Võitlus-Hõik“, mis ilmus sedapuhku juba kolmandat aastakäiku.

Osavõtt kongressile järgnevast organisatsioonilisest kursusest, kestvusega 3 päeva, oli elav ja rohkearvuline, mis oli ka omast kohast organisatsiooniline ohver praeguse majan-

dusliku kitsaajalikkuse juures. Kursustel käsitatud aineid kuulati tähelepanuga ja jäädvustati mällu mõndagi kasulikku.

Samal ajal pidas ka uus Liidu juhatus oma esimese rakenduskoosoleku, kus toimus ametite jaotus.

Esimeheks valiti sms *Nigol Andresen*, abiks sms *Lui Metslang*, pääsekretäriks sms *Oskar Pärn* ja sekretärideks smd *Erik Tuiman*, *Johanna Veebermann* ja *Li Karoll*.

Toimkondadest uueina moodustati vähemusrahvuste toimkond, kelle ülesandeks jääb vähemusrahvuste noorte organiseerimine üle maa ja juhtimise keskkohat. Toimkonna esimeheks on M. Šer, abiesimeheks N. Herms, sekretäriks B. Konstantjuk.

Üks siht aastast aastasse on ja jääb ikka samaks — sotsialistliku korra saavutamine, sotsialismi taotlemine. Proletariaadi eelvägi sammub juba seitsme aasta eest alustatud rada. Võites uusi positsioone ta kindlustab ka seni võidetuid, ja andes uusi ja värseid võitlejaid parteile, ta võidab omale üha laieneva, innustatud ja teadvustatud aktiivsete kaasvõitlejate pere ja sama suure poolehoidjate hulga oma värse ja noorusliku, siira tegevuse ja haarava agitatsiooniga. Orienteerumisvõimeliste noorsotsialistide töö on kandnud vilja ja seda seemet juba jatku!

JUUDI PROTESTMIITING HITLERLUSE VASTU

14. aprillil Tallinna Juudi Noorsotsialistliku sektsioon koos kultuurühing „Lichtiga“ korraldas avaliku fašismivastase miitingu, mille osavõtt oli massiline juudi tööliste ja intelligentide poolt. Ka eesti noorsotsialistid ja võimlusrühmlased aitasid kaasa. Kõnelesid N. Andresen ja M. Šer, siis L. Hoff, L. Epstein j. t. Koosolek võttis ühel häälel vastu järgmise resolutsiooni:

Tallinna juudi sotsialistlik noorpölv avaldab kõige teravamalt protesti Hitleri valitsuse fašistliku režiimi ja antisemitlike tegude vastu.

Pölgust ja meelepaha kutsub välja Saksa fašism, mis alatult on surund maha Saksa töölisklassi ja teostab kapitali verist diktatuuri.

Saadame oma tulise seltsimeheliku tervituse ja kaastunde kogu Saksa

töölisklassile, eriti ta eelväele, Saksa töölisnoorpölvetele, keda praegu vaevatakse ja piinatatakse vanglates ning koonduslaagris.

Eriti häbiväärased on Saksa fašismi teod juudi kodanike vastu. Antisemitism rumalate sotsialismina on olnud alati abinõuks reaktsiooni ja kontr-revolutsiooni käes. Ka nüüd Hitleri bandede terror on osalt suunatud juudi kodanike vastu. Nende tagakiusamised tulevad meelde keskaja pimedaimaid aegu. Kõige teravamalt protesti avaldame nende häbitegude vastu.

Oma võitluses aga fašismi ja antisemitismi vastu meie ei asu ühte rindesse juudi kodanlusega, kelle üksikud osad isegi on toetund fašismi, vaid rahvusvahelise töölisklassiga, kes tõesti ja otsekohaselt on valmis

töölisklassi ja avaldame kindlat lootust, et õnnestub takistada pruunmista reaktsiooni õigel ajal.

Tekkiv fašism Eestis püüab muuta selle maa Hitleri provintiks. Üksikud kodanluse rühmad püüavad kasutada ka siin Kesk-Euroopa situatsiooni oma jõu kindlustamiseks ja töölisklassi lõplikuks allasurumiseks. Juba käivad kodanluse esindajate neelud meie Liidu järgi, millele on katsutud külge fantaseerida kõiksuguseid pattusid. Kodanluse riiklikel funktsionääridel on jätkund häbematus enam kui kord ähvardada keelata meie partei võimlusrühmi kui tegelikke kaitsjaid algavate fašistlike vägivallategude vastu. Tunnustame siinkohal avalikult ja kartmata: noorsotsialistid on uhked sellele, et reaktsiooniline kodanlus peab meid oma kardetavaiks vastasteks; noorsotsialistid on uhked, et nad nii oma organisatsiooni kui kogu töölisklassi ees on jäänd tumestamata suhtidega sotsialistlikuks klassivõitluse ja poliitilise kasvatusorganisatsiooniks.

Saksa sündmused, kuid ka sündmused omal maal hüüavad kõigi maa-de sotsialistlikule noorpölvetele: *Vaen-*

lane on omal maal! Kapitali huvides organiseeritud deklasseerund ühiskonnakihtide vägivall ähvardab igalpool! Töölisnoorpölvete võitluse aktiivsus peab tõkestama fašismi ja vaimustama meeleheitel viidud rahvahulki sotsialismi sihiga!

Kuid ka fašism tähendab kapitalismi langemist. Olguigi fašismi kaudu arenedes proletariaadi tee sotsialismile ohvririkas, fašistlik vastane ometi aitab kujundada ise uued objektiivsed eeldused töölisklassi organisatsiooniliseks ühtlustamiseks, aktiivsuse tõusuks ja sotsialismi tõusmiseks kapitalismi viimsest kriisist. *Sotsialismi uue tõusu ettevalmistamine on praeguse noorsotsialistliku liikumise ülesanne!*

Sotsialismi päralt on tulevik!

Võitlus igalaadilise reaktsiooni vastu!

Kõik jõud võitlusele fašismi vastu, sotsialismi eest!

Eesti Noorsotsialistliku Liidu 7. kongress.

(Võeti vastu ühel häälel Punase Lipu lauluga päevakorra alguses).

võitlema kõige konsekventsusega ja halastamatult fašismi ja selle kaasnähte, antisemitismi, vastu kõigis maades ja kõigis olukordades.

Saksamaa sündmused hoiatavad ja kutsuvad valvel olema, et fašismi verised vood ei valguks üle Saksa piiride. Käsikäes Eesti tööliisklassiga peame teravalt silmas pidama tärkavat fašismi Eestis.

Meie hüüdeks on:

Maha fašism!

Elagu proletariaadi rahvusvaheline solidariteet!

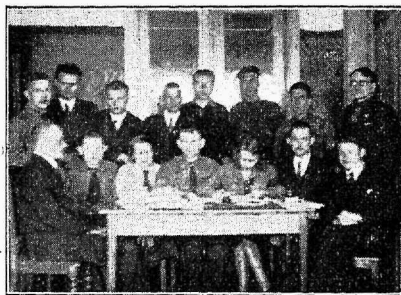
ERIK TUIMAN

TALLINNA TÖÖLISTEAATER TUNGIB HULKADESSE

Hoolimata üha süvenevast majanduskriisist, hoolimata reaktsiooni hädaohtu laienemisest, Tallinna Töölisteater teeb suuri edusamme, nii vaatajaskonna suurenemise kui ka kunstilise tõusu suunas. Lõppev 1932./33. a. hooaeg näitas, et Töölisteater on saamas tõeliseks rahvateatriks, alandamata oma kunstilist taset, jäädes kindlalt *tööliisklassi* teatriks.

Töölisteater on verbind omale kindla publiku, mis alatasa suureneb, suurem osa sellest kahtlemata on neid, kes ei külasta teisi teatereid, kes Töölisteatriks on leidnud oma teatri ja oskavad hinnata sääli tehtavat tööd. Eriti tervitatav on teatri püüe saada omale *organiseeritud* külastajaskonda, selleks kahtlemata on aidand kaasa hinnasoodustuste andmine töölisorganisatsioonide lükkemisele. Kui esindusteatrile pääle eelarve korras antavate hiiglatootuste maksetakse kinni ka sõjaväelastele ja kooliõpilastele korraldatud odavahinnaliste etenduste kulud, kui ka vabrikantide ühing maksab suuri summasid vabrikuis töölistele jaotatavate piletite arvel, siis kodanlus võib seda teha ainult rahaga, mis on saadud töötajate higi ja vere arvel. Töölisteatriks aga on suured teatrisõnne hulgad, esmajoones organiseeritud tööliiskonnast, kes, vaatamata oma kehusele, lõppeks kindlustavad ise ka teatri majandusliku aluse.

□

Noorsotsiaalsliku Liidu juhatus

Hooaeg möödunud sügisel avati H. Visnapuu „Meie küla poistega“. Võib ju vaielda kas seda tüki maksnukski võtta Töölisteatri repertuaari; Töölisteatri lavastus, eriti rõhutades ühiskondlikkust ja massitoimingut, andis aga meile toreda naudingut möödud sajandi külaühiskonna elust ja rähklemisest, mida tasus vaadata.

Järgmine — Haridusliidu võistlusel auhinnatud A. Mälgu „Vaese mehe ututall“ sai enneolematu menu osaliseks. „Vaese mehe ututall“ on tükk, mis on hästi mõistetav ka keskklassidele, ja selle tüki suurim teene on, et ta suutis viia Töölisteatri antikapitalistlike keskklasside hulka ja luua sidemeid selle kaduva, paratamatult proletariseeruva ühiskonna kihiga. Kuigi teose lahendus on vast psühholoogiliselt vähe põhjendatud, kcmöödia ühiskondlik piste moratooriumi nõudele jne., aga eriti see häätujuuline nali, mis ei lasknud mikumärklisse rõvetsemisse, võitis saali ja küllap tegi usutavaks ka inimliku tarbe *töö* järgi, mis ainult võib olla eluõnne alus.

Kui „Vaese mehe ututall“ oli häätujuuline nokkimine, siis Ell Undla „Normaalse mõistuse kalmistul“ valas puuga otse lagipähe, seekord riiklikule bürokratismile. Olgugi, et see teatriföljeton, nagu seda nimetati, ei anna mingit positiivset elementi, olgugi, et ta ei viid meid vigade põhjuste jälgedelegi, vaid näeb suurimat, võibolla ainukestki süüdlast

bürokratlikus aparaadis, vahepala-na me ometi võisime südamest naer-da seda põhjalikku pähevalamist. Kahju ainult oli käskjalast, kes nii hästi mõistis püha bürokratismi ots-tarvet, kes aga ise, mitte ainult elu-sihita, vaid üldse ühiskondliku alu-seta, muretu koolipoisina nii nalja pärast tegi kaasa.

Nõukogude - Vene kirjaniku V. Škvarkin'i komöödia „Kahjulik ele-ment“ valmistas Töölisteatriis tore-da õhtu, mil võis naerda tõepoolest hää-l meel. Kuigi meile on veidi võõras „erru läind“ näitlejatüüp, kes tihti segab elu ja teatri, siis väga hästi olid mõistetavad meile igasorti spe-kulandid — ühiskonna parasiidid, ke-da autor meile esitas võrratus koo-mikas, mis aga suurepäraselt avas-tas selle kahjuliku elemendi (kodan-liku ühiskonna alustoe!) tõelise pale.

Pagnol-Kaličnikovi tükk „Kuulsuse kaubitsejad“ andis suurepärase pildi kapitalistlikust spekulatsioonist kõi-ge oleva ja olematuga, sõjas surma-saand poja kuulsusega. Mis aga sü-nib siis, kui poja surmateade on eks-lik, kui pika aja järgi poeg tuleb ta-gasi ja nõuab oma nime. Suuremat paljastust kapitalistliku ühiskonna palju kiidetud „püha perekonna“ armastusele, kui seda andsid „Kuulsu-se kaubitsejad“, ei või kujutella. *Surnud* poja arvel võimaldas isale määratud majandusliku ja ühiskond-liku tõusu, *elav* poeg ähvardab aga nahka panna kogu karjääri, sellepä-rast isa suurim soov: poeg jäägu sur-nuks! Sama lõikav on selle tõsias-jade komöödia ühiskondliku elu pal-jastus muus osas, näiteks kiidetud eraalgatuse spekulantide „isamaa-armastus“ sõja ajal jne. Need olu-korrad on nii rahvusvahelised, et me „isamaapäätjais“, mis autori poolt käsitleb Prantsuse olukordi, suurepä-raselt võisime tunda Eesti kaikamehi, eriti kui soodustas seda ka lavastaja tahe (grimm jne.).

Hooaja suursaavutuseks kahtlema-ta sai S. Tretjakovi „Mõirga Hiina“! Vabanduseks oli see nimetatud teaa-terreportaažiks, kuna ta pole lava-teos „harilikus“ mõistes. See on tõe-line Töölisteatrii tükk — massi-draama, lõige hulkade igapäeva kan-natusist ja võitlusist. Meie, ei leia

siit isikute intriige, võitleb vaid mass: klass klassi, rahvas rahva vas-tu. Võitlus on määratud ühiskondli-kust paratamatusest. Meil ei pruugi imestada Briti kahurpaadi kapteni julmust, „nii toimivad sajad ja tu-handed teised kaptenid“ ja „seda nõuab Briti meriväe au“. „Mõirga Hiina“ ei paku meile otse klassivõit-lust puhtal kujul, kuna siin rõhutat on hiinlased ja rõhujad on pea erand-itult valged. Selgesti aga võime mõista, et võitlust ei kujunda mitte rahvaste ega rasside vastolud, vaid esmajoones ja ainuüksi klassivastolud (võrdluseks: Eesti päristalupoeg ja parun!) On ilmne samuti, et rõhu-tute võitluse kandjaks on ainuüksi töötav rahvas, kuna rikkad hiinlased püüavad leida sobimusi valgetega, kellelt nad on ka koheldud vastavalt, et jaotada leplikult kontsessioon ühi-seks tööliste kurnamiseks. Nagu igas rahvuslikus revolutsioonis, nii teame seda ka tänapäeva Hiinast, see peab kujunema proletaarseks revolutsiooniks, nii käsitleb probleemi ka „Mõirga Hiina“, mille viimane „lül-i“ kujunes võimsaks ja unustamatuks proletaarse revolutsiooni kuuluta-jaks, vaatajaskonna intensiivsel kaa-saelamisel.

Teater võib ja peabki pakkuma pääle otseste elamuste ka teadmisi intellektile, selles mõttes olid täesti kohal vahelugemised Hiina üle.

Hooaja viimase lavastusega: Ist-van Mihali „Olen 26-aastane“ Töö-listeateater püüdis põhjendada ja õigustada oma kunstilise olemasolu mõtet, öelda igale näkku oma kunstiline credo: olla *eluv*, aga mitte mingi abstraktse „ilu“ teenistuses. Seda suutis ta hiilgavalt. Me ei taha näha „ilu“, mis väljendub pangaametniku ronimises südaööl oma šefi naise magadistuppa jne. Aga millest koos-neb „erapooletute“ (s. o. kodanlike) teatrite (ja kinode) repertuaar? Kuid mitte ainult Töölisteatrii kunstilisi tõekspidamisi ei rõhutand see „näidend elust ja teatrist“, ta andis meile tõepärase läbilõike tänapäeva ühiskonnast: ühel pool (vahemängu-des) hiigla priiskamine ja prassimine, neegri muusikas mõtetu tants, teisel pool aga miljon 26-aastast (kas ainult 26-aastased?) küsib, mis saab

meist homme? Laval areneb küll ühe noormehe tragöödia, aga meie teame ja seda rõhutab ka näidend ise, et sama saatust jagavad miljonid. Kui ühel juhtub olema loteriipilet, mis võidab, või „ameerika onu“, kes pärandab, miljoneile ometi jääb sama saatus. „Erapooletu“ teater aga näitab meile selle *erandjuhu* „happy end“i“ (õnnelikkude lõppu).

Lisaks sisule, ka lavastus taotles moodsa teatri tõekspidamisi, mis suunavad saali ja lava lähendamisele, rambi kaotamisele: osa mängu saali toomine, konferansjee, kes peab olema, lüüks saali ja lava vahel, raiuma vaatajaskonnale veel kord pähe olulisemat nälgutust jne.

□

Lõppeks peame märkima veel *Hilda Gleseri* kaotust, kes suri eelmisel suvel. Armastus töö vastu tagab suurima lugupidamise! Kahju ülesrühkival Töölisteatriil vara mulda varisend innukast töölisest, kahju ka noorsotsialistidel, kes ei nautind ta töötulemusi ainult Töölisteatriis, vaid sellele ta aitas kaasa otsekohe esinemistega noorsotsialistlikel üritistel, kui ka õpetajana ja juhtijana meie püüdeis.

□

Läti vennasliit.

Läti „Darba Jaunatne“ pidas 19. veebruaril oma 7. kongressi, millest võtsid osa ENL poolt N. Andresen, M. Šer ja J. Reichmann.

„Darba Jaunatne“ tegevus viimase kahe aasta kestes on levind ka maale, isegi sel määral, et noorpõlveorganisatsioonid on neis paigus, kuhu partei pole suutnud veel tungida. Riias on 17 ühingut 1083 liikmega, *Zemgales* 12 ühingut 397 liikmega, *Daugava* ringkonnas 6 ühingut 84 liikmega, Sise-Lätis 10 ühingut 164 liikmega, Aiviekste ringkonnas 11 ühingut 195 liikmega (kokku 93 ühingut 2572 liikmega).

Ühingute liikmestik nooreneb eriti ühingute juures töötavate „Punaste Kotkaste“ (10—16-aastaste) alaorga-

Töölisteater sammub hoolimata kitsaist olukorrist kindlat tõusuteed, mille tunnuseks on publiku kasv kui ka õnnestunud lavastused. Mitte ainult repertuaarilt ta ei püüa anda uut vastavalt tööliklassi nõudeile, ta taotleb ka uusi kunstilisi püüdeid, vilistades sõnalavastuse ja ooperi traditsioonilisele eritlemisele, klassilise draama ja komöödia vormidele. Tervitame teatri püüet muusika toomises sõnalavastusse, sõnalise — mõistelise rõhutamisega muusikas, selle sulatamisega ühte lavapildi, valgusefektide ja filmiga tervikuliseks sünteetilise kunsti tunde ning tahteavalduseks. Ei pruugi iga osa olla täiuslik, koos nad annavad ühtlase tervikulise elamuse. Eriti aga märgime teatri püüdeid massilavastusis. Hoolimata kitsa lava piiratud võimalusist teater on annud siin parima, tulemusena massilooming on leidnud saalis aktiivselt kaasaclamise.

□

Noorsotsialistid võivad olla uhked oma teatri edasisammumise üle. Meie parim tunnustus uue kultuuri loomispüüdele, tööliklassi kasvatusüritistele, ettevalmistamiseks uue ühiskonna uusi inimesi ja uut kultuuri

nisatsiooni tõttu. Täisealised liikmed jäävad ühendusse oma organisatsioonidega. Tütarlaste arv ühinguis on üle kolmandiku. Vähemusrahvustest kõige enam on organiseeritud juudid (13 ühingut), kuid on organiseeritud ka vene, saksa ja leedu noori.

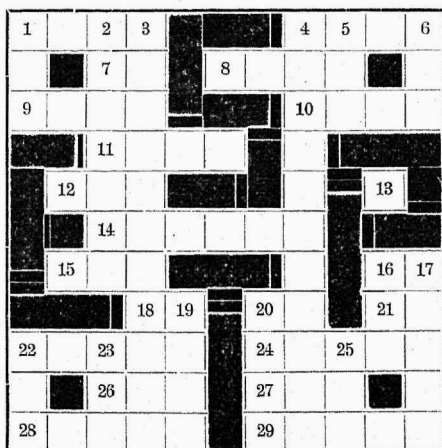
Kongressil kõnelesid E. Vitols, O. Zile ja J. Rusmanis. Võeti vastu uus programm.

Uude juhatusse valiti E. Vitols, O. Zile, K. Laškops, J. Jansons, Grube, Mieziš ja Meiksin.

Enne kongressi peeti kahepäevased kursused organisatsioonitöös, millest võttis osa üle 100 seltsimehe sise-maalt.

Tuleval suvel on lootus Läti ja Eesti seltsimeeste kokkupuuteiks nii Läti kui Eesti pinnal maakondlikel pidustustel.

RISTSÕNAD.

Vasemalt paremale: 1. „Katma“ esperanto keeles (sõna tüvi). 4. Heinavõrk. 7. Lähemaid sugulasi (omastav). 8. Dramastuudio tegelane. 9. Alevik, kus on tehtud lapuat. 10. Uskliku kannatuse sümboleid (tagurpidi). 11. Kitsapüriline liikumine suure sallimatusega (tagurpidi). 12. Häälerühma nimetus laulukooris. 14. Millise seltsimehega on võimalik hää koostöö? 15. Sirgekasuline eosvaim. 16. Saksa sotsiaaldemokraatliku partei esimehe nime esitähed. 18. E. Noorsotsialistliku Liidu sekretäri nime esitähed. 20. Heliredeli üks astmeid. 21. Esperanto keele artikkel. 22. Teose valmistaja. 24. „Öli“ esperanto keeles. 26. Lüge (organisatsioon) esperanto keeles (tagurpidi). 27. Kellel on lapsi. 28. Tähelepandav austria kirjanik. 29. Kassi meelitusnimi.

Eelmise numbri mõistatuse lahendus.

Ristread: 1. Demokraatia 8. Luna 9. A. S. 10. Hakk 13. -tet 14. Ai 15. Leon Blum 18. Asor 19. Saad

Ülevalt alla: 1. Kuisiv määrsõna haruldasemas luulekeeles. 2. Eesti füüside häälekandja. 3. Ühiskondliku arengu tendents praegu (omastavus). 4. Mille eest võitleme (omastavas). 5. Kes tahab olla igaiüks meelsasti? 6. Mis tekitas omaaegse „tööstusrevolutsiooni“? 13. Täht, millega algab ühe „Rünnaku“ toimetuselikme nimi. 16. Tegusõna minevikus. 17. Millise sedeli annab tööline põhisüüaduse muutmise rahvahääletusel? 19. Linn, kus peeti Sotsialistliku Noorsoo-Internatsionaali kongress. 20. Vanadekodu rahva keeles. 22. Berliini kommunistlik pildileht. 23. Mis on vajaline neile, kes ei jaksa omal jõul seista (omastav). 25. Lihalügi nimetus.

Püstread 2, 3, 17, 4, 5, 13 järjekorras tähistavad töölisklassi paevaülesande.

20. Kartell 21. Norra 22. Lenin 23. Grimm.

Püstread: 1. Du 2. Engels 3. Matteotti 4. Ra 5. Ast 6. Thermidor 7. Akkord 11. Kimml 12. Dan 16. Orden 17. Urang.

„RÜNNAK“, Eesti Noorsotsialistliku Liidu häälekandja. Toimetaja: Nigol Andresen, Erik Tuiman, Johanna Veeberman. Vastutav toimetaja ja väljaandja Mihkel Mihkelson. Ilmub Tallinnas kord kuus päale juuni ja juuli. Tellimishind: aastas 1 kroon 50 senti, 6 kuud 80 senti. Toimetaja talitus: Tallinn, V. Pärnu 31. — Postkast 367.

Kirjastus o.-ü. „Täht“ trükikoda Tallinnas.